
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Κοινωνική Οργάνωση

1. Εισαγωγικές Έννοιες και Διακρίσεις

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Η καθημερινή ζωή των κοινωνιών είναι ανοργάνωτη.	☐	☐
β) Κάθε κοινωνία είναι μια οργανωμένη και δομημένη πραγματικότητα.	☐	☐
γ) Με τον όρο συνολική κοινωνική δομή, οι κοινωνιολόγοι περιγράφουν τον τρόπο οργάνωσης ενός επιμέρους τμήματος της κοινωνίας.	☐	☐

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

Οι κοινωνιολόγοι και οι ανθρωπολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο κοινωνική δομή για να εκφράσουν:

- α) το γεγονός ότι οι κοινωνίες είναι οργανωμένες
- β) τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένες
- γ) τις διαδικασίες διατήρησης και μετασχηματισμού των κοινωνικών δομών
- δ) όλα τα παραπάνω
- ε) κανένα από τα παραπάνω

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. «Τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες γνωρίζουν ότι η καθημερινή ζωή των κοινωνιών είναι οργανωμένη.»:
 - α) Με παραδείγματα να δείξετε ότι τα άτομα και οι ομάδες έχουν επίγνωση της οργάνωσης αυτής.
 - β) Να αναφέρετε τον τρόπο με τον οποίο επιβεβαιώνουν τον οργανωμένο χαρακτήρα των κοινωνιών.
2. Να εξηγήσετε τι προσπαθούν να εκφράσουν οι κοινωνιολόγοι και οι ανθρωπολόγοι χρησιμοποιώντας τον όρο κοινωνική δομή.
3. Να προσδιορίσετε τα επίπεδα κοινωνικής οργάνωσης.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναλύσετε τους όρους Μικροκοινωνιολογία και την Μακροκοινωνιολογία και να προσδιορίσετε τη μεταξύ τους σχέση.

2. Κοινωνικές Τυπολογίες

2.1. Γενικά περί κοινωνικών τυπολογιών

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο και τη χρησιμότητα του όρου «κοινωνικές τυπολογίες».

2.2. Παραδείγματα τυπολογίας κοινωνιών

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

- α) Οι Μάρξ και Ένγκελς χαρακτηρίζουν την «αρχαία πόλη» ως μια κοινωνία αταξική.

- β) Ο Φ. Ταίνις υποστηρίζει ότι στην κοινωνία της «κοινότητας» οι σχέσεις είναι αυθόρμητες και προσωπικές.
- γ) Ο Φ. Ταίνις υποστηρίζει ότι στην κοινωνία της «κοινότητας» η κοινωνική συνοχή βασίζεται στη διαφοροποίηση των συμφερόντων μεταξύ των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων και στην εξειδίκευση των έργων.

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησης της.

1. Στον τύπο των «βιομηχανικών κοινωνιών», όπως υποστηρίζει ο Χ. Σπένσερ, η κοινωνική συνοχή βασίζεται:
 - α) στην ταύτιση των συμφερόντων ατόμων και ομάδων
 - β) στη διαφοροποίηση των συμφερόντων ατόμων και ομάδων
 - γ) στην εθελοντική συνεργασία των ατόμων
2. Στην κοινωνία της «κοινότητας», όπως υποστηρίζει ο Φ. Ταίνις, η κοινωνική συνοχή βασίζεται:
 - α) στην ταύτιση των συμφερόντων ατόμων και ομάδων
 - β) στη διαφοροποίηση των συμφερόντων των ατόμων και των ομάδων και στην εξειδίκευση των έργων
 - γ) στην εθελοντική συνεργασία των ατόμων
3. Στη κοινωνική τυπολογία του ο Φ. Ταίνις υποστηρίζει ότι στον τύπο της «κοινωνίας», η κοινωνική συνοχή βασίζεται:
 - α) στην ταύτιση των συμφερόντων ατόμων και ομάδων
 - β) στη διαφοροποίηση των συμφερόντων των ατόμων και των ομάδων και στην εξειδίκευση των έργων
 - γ) στην εθελοντική συνεργασία των ατόμων

Ερώτηση αντιστοίχισης

Να γράψετε στο κενό αριστερά, το γράμμα του δεδομένου της στήλης Β που αντιστοιχεί στο δεδομένο της στήλης Α. (Σε κάθε δεδομένο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα δεδομένο της στήλης Β)

A	B (Κριτήριο διάκρισης των κοινωνιών)
..... Κ. Μάρξ	α. Ο βαθμός πολυπλοκότητας, σύνθεσης, ετερογένειας και διαφοροποίησης.
..... Χ. Σπένσερ	β. Το είδος των κοινωνικών σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων.
..... Φ. Ταίνις	γ. Ο βαθμός ανάπτυξης του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας.
	δ. Το επίπεδο ανάπτυξης των εκάστοτε παραγωγικών δυνάμεων και των παραγωγικών σχέσεων.
	ε. Η εξέλιξη της ανθρώπινης νόησης.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αναφέρετε τους παράγοντες στους οποίους βασίζεται η συνοχή των κοινωνιών, σύμφωνα με την τυπολογία των Χ. Σπένσερ και Φ. Ταίνις.
2. «Οι διάφορες «κοινωνικές τυπολογίες» κατασκευάστηκαν για να ερμηνεύσουν τις αιτίες μετάβασης από τον ένα τύπο κοινωνίας στον άλλο.» Να παρουσιάσετε τα κοινά χαρακτηριστικά των τυπολογιών αυτών.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να αναφέρετε το κριτήριο που χρησιμοποιούν οι Μάρξ και Ένγκελς για την τυπολογία των κοινωνιών και να αναλύσετε τους τύπους των κοινωνιών που διακρίνουν.
2. Να αναφέρετε το κριτήριο που χρησιμοποιεί ο Χ. Σπένσερ για τη διάκριση των κοινωνιών και τους τύπους των κοινωνιών που διακρίνει.
3. Να αναφέρετε το κριτήριο που χρησιμοποιεί ο Φ. Ταίνις για τη διάκριση των κοινωνιών και τους τύπους των κοινωνιών που διακρίνει.

3. Επίπεδα Κοινωνικής Οργάνωσης

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να αναφέρετε τα επίπεδα κοινωνικής οργάνωσης.

3.1. Μικρο-κοινωνικό επίπεδο

3.1.1. Εισαγωγή

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να προσδιορίσετε τα κοινά χαρακτηριστικά κάθε κοινωνικής δομής.

3.1.2. Η έννοια της κοινωνικής θέσης

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

α) Η ειδική θέση που κατέχει ένα άτομο αναφέρεται σε κάθε επιμέρους χώρο δραστηριοποίησής του.
.....	☐	☐
β) Το πλέγμα των θέσεων ενός ατόμου προσδιορίζει τη γενική του θέση μέσα στη συνολική κοινωνία.
.....	☐	☐
γ) Κατακτημένες είναι οι θέσεις που κληροδοτούνται στα άτομα από τη στιγμή της γέννησής τους.
.....	☐	☐
δ) Όλες οι θέσεις συνδέονται με σχέσεις αλληλεξάρτησης.
.....	☐	☐

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω εννοιών: κοινωνική θέση, γενική θέση, πλέγμα θέσεων, σύστημα θέσεων.
2. Ο Ραλφ Λίντον, διακρίνει τις θέσεις σε δοτές και κατακτημένες. Να εξηγήσετε τη διάκριση αυτή με τη χρήση σχετικών παραδειγμάτων.

Ερώτηση ανάπτυξης

«Οι κοινωνικές θέσεις καθιστούν δυνατή την ύπαρξη κοινωνικής οργάνωσης, της κοινωνικής δομής.» Να εξηγήσετε την παραπάνω πρόταση.

3.1.3. Η έννοια του κοινωνικού ρόλου

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

	Σωστό	Λάθος
α) Η κοινωνία κατανέμει τις κοινωνικές θέσεις στα άτομα.	☐	☐
β) Πραγματική είναι η άσκηση ενός ρόλου όταν οι φορείς του ανταποκρίνονται απολύτως με τη συμπεριφορά τους σε όλες τις προσδοκίες που συνδέονται με το ρόλο αυτό.	☐	☐
γ) Οι κοινωνικοί ρόλοι κάθε επιμέρους τμήματος της κοινωνίας συναποτελούν ένα σύστημα κοινωνικών ρόλων.	☐	☐
δ) Οι ρόλοι δεν είναι ανεξάρτητοι από τους εκάστοτε φορείς τους, γιατί εμπεριέχουν προσωπικά πρότυπα συμπεριφοράς.	☐	☐

- ε) Χάρη στον προσωπικό χαρακτήρα των ρόλων εξασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας.
-
-

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

Οι κοινωνικοί ρόλοι κάθε επιμέρους τμήματος της κοινωνίας συναποτελούν:

- α) ένα σύστημα ρόλων
- β) ένα σύμπλεγμα ρόλων
- γ) ένα άθροισμα ρόλων.

Ερώτηση συμπλήρωσης

Να συμπληρώσετε τα κενά του παρακάτω κειμένου, τοποθετώντας στην κατάλληλη θέση τις λέξεις: (Σημείωση: α) σε κάθε κενό αντιστοιχεί μια μόνο λέξη και β) μια λέξη θα χρησιμοποιηθεί δυο φορές.)

*συμπεριφορές, απαιτήσεις, δικαιώματα,
δραστηριότητες, υποχρεώσεις, υλοποιήσουν*

Η κοινωνία κατανέμει τις κοινωνικές θέσεις στα άτομα μέλη της. Επιβάλλει στους κατόχους των θέσεων αυτών καθορισμένες και, δηλαδή συγκεκριμένους ρόλους. Εκχωρώντας στα άτομα μια κοινωνική θέση μαζί με όλες τις σχετικές και με όλα τα σχετικά, αναμένει ότι οι κάτοχοι των θέσεων θα ανταποκριθούν στα και στις τους. Αναμένει, δηλαδή, από τα άτομα να εμπράκτως το συγκεκριμένο ρόλο που αντιστοιχεί σε κάθε κοινωνική θέση.

Ερώτηση του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

Οι ρόλοι είναι ανεξάρτητοι από τους εκάστοτε φορείς τους.

B. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε με συντομία το περιεχόμενο των όρων: κοινωνικός ρόλος, σύστημα κοινωνικών ρόλων και σύμπλεγμα ρόλων.
2. Να προσδιορίσετε την «ιδεατή» και την «πραγματική» άσκηση του ρόλου, χρησιμοποιώντας και σχετικά παραδείγματα.
3. Να περιγράψετε την έννοια «σύμπλεγμα ρόλων» σύμφωνα με τις απόψεις του Ρ. Μέρτον.

Ερώτηση ανάπτυξης

«Η κοινωνία κατανέμει τις κοινωνικές θέσεις στα άτομα-μέλη της επιβάλλοντάς τους συγκεκριμένους κοινωνικούς ρόλους». Να αναλύσετε τη φράση και να προσδιορίσετε τη σχέση κοινωνικής θέσης - κοινωνικού ρόλου.

3.1.4. Σύγκρουση ρόλων - Ένταση ρόλων

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να προσδιορίσετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω όρων αναφέροντας και σχετικό παράδειγμα: σύγκρουση ρόλων, υποκειμενική σύγκρουση ρόλων, αντικειμενική σύγκρουση ρόλων και ένταση ρόλου.

Ερώτηση ανάπτυξης

Ο Δ. Γ. Τσαούσης στο βιβλίο του «Η κοινωνία του ανθρώπου» (σελ. 140) αναφέρει: «Όταν διάφοροι ρόλοι που πηγάζουν από την ίδια θέση είναι μεταξύ τους αντιφατικοί, έτσι που ο κάτοχος της θέσης να βρίσκεται σε δίλημμα ποια συμπεριφορά πρέπει να ακολουθήσει, τότε λέμε πως υπάρχει εσωτερική σύγκρουση ρόλων. (...) Όταν συμβαίνει οι ρόλοι που απορρέουν από διαφορετικές θέσεις να είναι αντιφατικοί έχουμε εξωτερική σύγκρουση ρόλων.»

- Αφού μελετήσετε το παραπάνω κείμενο, να προσδιορίσετε τις μορφές που μπορεί να πάρει η σύγκρουση των ρόλων, αναφέροντας σχετικά παραδείγματα.

3.1.5. Κοινωνικό γόητρο - status

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε τι υποδηλώνει ο όρος status και με ποια έννοια χρησιμοποιείται από την Κοινωνιολογία στη θεωρία της κοινωνικής διαστρωμάτωσης.
2. Να εξηγήσετε πώς συνδέουν τα μέλη μιας κοινωνίας την κοινωνική θέση με το κοινωνικό γόητρο.
3. Να αναφέρετε τα βασικά κριτήρια με βάση τα οποία αποδίδεται συγκεκριμένο κοινωνικό γόητρο στις κοινωνικές θέσεις.

Ερώτηση ανάπτυξης

Αναλύοντας τους τύπους διαστρωμάτωσης, που ο Μ. Βέμπερ εντοπίζει στις σύγχρονες κοινωνίες, να προσδιορίσετε τη σημασία του κοινωνικού γοήτρου για την κοινωνική διαστρωμάτωση.

3.1.6. Επιμέρους κοινωνικά σύνολα

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να αναφέρετε τα είδη κατηγοριοποίησης των επιμέρους κοινωνικών συνόλων.

3.1.6.1. Κοινωνική κατηγορία

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο του όρου «κοινωνική κατηγορία».
2. Να επισημάνετε το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της κοινωνικής κατηγορίας.
3. Να αναφέρετε παραδείγματα κοινωνικών κατηγοριών της εποχής μας.

3.1.6.2. Κοινωνικές συλλογικότητες

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «κοινωνικές συλλογικότητες».
2. Να αναφέρετε το βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα των «κοινωνικών συλλογικοτήτων».
3. Να αναφέρετε παραδείγματα κοινωνικών συλλογικοτήτων.

3.1.6.3. Κοινωνικά κυκλώματα

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να αναφέρετε τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών κυκλωμάτων.

3.1.6.4. Κοινωνικές ομάδες

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να δώσετε τον ορισμό της κοινωνικής ομάδας.
2. Να επισημάνετε τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών ομάδων.

3.1.6.4.1. Είδη κοινωνικών ομάδων

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

	Σωστό	Λάθος
α) Πρωτογενείς ομάδες είναι τα πολιτικά κόμματα.	☐	☐
β) Από τις πρωτογενείς ομάδες απουσιάζει η συλλογική συνείδηση.	☐	☐
γ) Δευτερογενείς ομάδες είναι οι οικονομικές εταιρείες.	☐	☐
δ) Εσω-ομάδα είναι ένα σύνολο ατόμων με υπεραναπτυγμένη την αίσθηση του «εμείς».	☐	☐
ε) Τα μέλη της εσω-ομάδας θεωρούν ότι η ομάδα τους είναι ανώτερη συγκριτικά με τις άλλες ομάδες.	☐	☐
στ) Το φαινόμενο του εθνοκεντρισμού εντάσσεται στην εξω-ομάδα.	☐	☐
ζ) Ομάδα αναφοράς είναι η ομάδα στην οποία επιθυμεί να συμμετάσχει το άτομο.	☐	☐

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

1. Το φαινόμενο του εθνοκεντρισμού εντάσσεται:
 - α) στην εσω-ομάδα
 - β) στην εξω-ομάδα
 - γ) στην ομάδα αναφοράς

2. Ομάδα αναφοράς είναι η ομάδα στην οποία το άτομο αναφέρεται:
 - α) θετικά
 - β) αρνητικά
 - γ) θετικά και αρνητικά
 - δ) ουδέτερα

3. Ομάδες αναφοράς είναι οι ομάδες στις οποίες:
 - α) τα άτομα συμμετέχουν
 - β) τα άτομα προσδοκούν να συμμετάσχουν
 - γ) τα άτομα δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν
 - δ) όλα τα παραπάνω

Ερώτηση αντιστοίχισης

Να γράψετε στο κενό αριστερά, το γράμμα του δεδομένου της στήλης Β που αντιστοιχεί στο δεδομένο της στήλης Α.

A	B
..... ομάδες πρωτογενείς	α. Χ. Χύμαν και Ε. Σίνγκερ β. Τ. Κούλεν γ. Γ. Σάμνερ
..... ομάδες αναφοράς	
..... εσω-ομάδες	
..... εξω-ομάδες	
..... ομάδες δευτερογενείς	

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αναφέρετε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών ομάδων που διακρίνει ο Κούλεϋ.
2. Να εξηγήσετε τον ρόλο των πρωτογενών κοινωνικών ομάδων κατά τον Κούλεϋ.
3. Να προσδιορίσετε τον ρόλο των εσω-ομάδων κατά τον Σάμνερ.
4. Να προσδιορίσετε τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κοινωνικών ομάδων που διακρίνει ο Κούλεϋ.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να αναπτύξετε τις απόψεις του Τσαρλς Κούλεϋ σχετικά με τη διάκριση των κοινωνικών ομάδων.
2. Να αναλύσετε τη διάκριση των κοινωνικών ομάδων που κάνει ο Γκράχαμ Σάμνερ αναφέροντας παραδείγματα της εποχής μας.
3. Να εξηγήσετε τι περιγράφουν οι Χ. Χύμαν και Ε. Σίνγκερ με την έννοια «ομάδα αναφοράς».

3.1.6.4.2. Συγκρότηση ομάδων

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

1. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών των Κουρτ Λεβίν, Ραλφ Γουάιτ και Ρόναλντ Λίπιτ για τους τρόπους άσκησης της ηγεσίας, επιθετικά και ανικανοποίητα ήταν τα μέλη της ομάδας που λειτουργούσε στα πλαίσια του:
 - α) αυταρχικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας
 - β) δημοκρατικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας
 - γ) αναρχικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας

2. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών των Κουρτ Λεβίν, Ραλφ Γουάιτ και Ρόναλντ Λίπιτ για τους τρόπους άσκησης της ηγεσίας, η ομάδα ήταν λιγότερο παραγωγική αλλά τα μέλη της ήταν πιο φιλικά και περισσότερο ικανοποιημένα, όταν η ομάδα τους λειτουργούσε στα πλαίσια του:
- α) αυταρχικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας
 - β) δημοκρατικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας
 - γ) αναρχικού τρόπου άσκησης της ηγεσίας

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε τους λόγους για τους οποίους σχηματίζονται οι κοινωνικές ομάδες.
2. Να περιγράψετε τη διαδικασία συγκρότησης μιας ομάδας.
3. Να αναφέρετε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν οι τρεις κατηγορίες τρόπων άσκησης της ηγεσίας.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναλύσετε τα αποτελέσματα των ερευνών των Κουρτ Λεβίν, Ραλφ Γουάιτ και Ρόναλντ Λίπιτ για τους τρόπους άσκησης της ηγεσίας μέσα στις κοινωνικές ομάδες.

3.2. Μεσο-κοινωνικό επίπεδο

3.2.1. Οργανώσεις - Γραφειοκρατία

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

α) Ο Βέμπερ διαπίστωσε ότι οι κοινωνίες του τρίτου κόσμου χαρακτηρίζονται από μια ειδική μορφή οργάνωσης, τη γραφειοκρατία.
.....	☐	☐
β) Ο Βέμπερ τόνισε ότι ο χαρακτήρας της γραφειοκρατικής δράσης απελευθερώνει την ατομική πρωτοβουλία.
.....	☐	☐
γ) Ο Βέμπερ υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι που ελέγχουν το γραφειοκρατικό μηχανισμό, αποκτούν ισχυρότατη εξουσία.
.....	☐	☐
δ) Ο Βέμπερ θεωρεί ότι ο έλεγχος της γραφειοκρατίας από τους γραφειοκράτες δεν έχει κινδύνους.
.....	☐	☐
ε) Ο Ρ. Μέρτον υποστηρίζει ότι η τυπολατρική συμμόρφωση των εργαζομένων προς τους κανόνες που τους επιβάλλει η διεύθυνση της γραφειοκρατίας μειώνει την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης.
.....	☐	☐
στ) Σύμφωνα με τον Μπλάου η ανάπτυξη άτυπων μορφών επικοινωνίας και δράσης επαυξάνει την αποτελεσματικότητα της γραφειοκρατικής οργάνωσης.
.....	☐	☐

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

α) Ο Ρ. Μέρτον υποστηρίζει ότι η τυπολατρική συμμόρφωση των εργαζομένων προς τους κανόνες που τους επιβάλλει η διεύθυνση της γραφειοκρατίας μειώνει την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης.	☐	☐
β) Σύμφωνα με τον Μπλάου η ανάπτυξη άτυπων μορφών επικοινωνίας και δράσης μειώνει την αποτελεσματικότητα της κοινωνική οργάνωσης.	☐	☐

B. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής και απάντησης

A. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα αρίθμησής της.

Τον ιδεότυπο της γραφειοκρατικής οργάνωσης κατασκεύασε:

- α) ο Ρ. Μέρτον
- β) ο Α. Γκούλντερ
- γ) ο Μ. Βέμπερ
- δ) ο Π. Μπλάου

B. Να αναφέρετε τα βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της γραφειοκρατίας.

Ερώτηση αντιστοίχισης

Να γράψετε στο κενό αριστερά, το γράμμα του δεδομένου της στήλης Β που αντιστοιχεί στο δεδομένο της στήλης Α.

A	B
..... Μ. Βέμπερ	α. η τυπολατρική συμμόρφωση προς τους κανόνες γίνεται αυτοσκοπός και ακυρώνει την ευελιξία, την πρωτοβουλία και την εφευρετικότητα των εργαζόμενων.
..... Ρ. Μέρτον	β. η ανάπτυξη άτυπων μορφών επικοινωνίας και δράσης, συντελεί στην επίλυση προβλημάτων και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της γραφειοκρατικής οργάνωσης.
..... Π. Μπλάου	γ. ο ομοιόμορφος και ορθολογικός χαρακτήρας της γραφειοκρατικής δράσης περιορίζει την ατομική πρωτοβουλία, τη δημιουργικότητα και την ελευθερία των ανθρώπων.
..... Α. Γκούλτνερ	δ. η επέκταση της γραφειοκρατικοποίησης σε μια επιχείρηση συνάντησε την αντίδραση των εργαζομένων και δεν οδήγησε στην αναμενόμενη αύξηση της παραγωγικότητας.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να δώσετε τους ορισμούς των εννοιών γραφειοκρατία και γραφειοκρατικοποίηση σύμφωνα με τις απόψεις του Μ. Βέμπερ.
2. Να αναφέρετε τους τομείς των σύγχρονων κοινωνιών στους οποίους, σύμφωνα με τον Βέμπερ, έχει επεκταθεί η γραφειοκρατική οργάνωση.
3. Να προσδιορίσετε τους κινδύνους τους οποίους, σύμφωνα με τις απόψεις του Μ. Βέμπερ, ενέχει η γραφειοκρατική οργάνωση και τον τρόπο που προτείνει για την αντιμετώπισή τους.
4. Να παρουσιάσετε τα προβλήματα τα οποία προκαλούν οι δυσλειτουργίες της γραφειοκρατίας, κατά την άποψη του Μέρτον.
5. Να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο επαυξάνεται η αποτελεσματικότητα της γραφειοκρατικής οργάνωσης, σύμφωνα με τον Μπλάου. Να δώσετε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. *«Ο Βέμπερ θεωρεί ότι για να κατανοήσουμε τα φαινόμενα πρέπει να διαμορφώσουμε ιδεατούς τύπους των φαινομένων (...) Ο ιδεότυπος είναι μια διανοητική κατασκευή. (...) Για να διαμορφώσουμε έναν ιδιότυπο, επιλέγουμε και δίνουμε ιδιαίτερη σημασία σε ορισμένα διάσπαρτα χαρακτηριστικά της εμπειρικής πραγματικότητας. Ύστερα προχωρούμε στην οργάνωση των σχέσεων ανάμεσα στα χαρακτηριστικά τα οποία επιλέχτηκαν. (...) Η χρησιμότητα των ιδεοτύπων συνίσταται στο γεγονός ότι μας βοηθούν να καθορίσουμε κατά πόσο η πραγματικότητα πλησιάζει ή απομακρύνεται από την ιδεατή πραγματικότητα την οποία αντιπροσωπεύουν.»*

(Σχολικό βιβλίο, σελ. 64)

- Να μελετήσετε το παραπάνω κείμενο και αφού λάβετε υπόψη σας τις διαπιστώσεις του Βέμπερ από τη μελέτη της οργάνωσης των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:
 - α) Να προσδιορίσετε το χαρακτηριστικό στοιχείο των δυτικών κοινωνιών που επέλεξε για να κατασκευάσει τον ιδεότυπο της οργάνωσης των κοινωνιών αυτών.
 - β) Να ονομάσετε και να ορίσετε την οργάνωση αυτή.
 - γ) Να αναφέρετε τα βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου που κατασκεύασε.
 - δ) Να παρουσιάσετε τους τομείς των σύγχρονων κοινωνιών που έχει επεκταθεί η οργάνωση αυτή.
- 2. Να αναφέρετε τις δυσλειτουργίες της γραφειοκρατικής οργάνωσης, στις οποίες δίνει έμφαση ο Ρ. Μέρτον και τις κύριες αιτίες που τις δημιουργούν.
- 3. Να διατυπώσετε τις απόψεις του Π. Μπλάου για τη γραφειοκρατική οργάνωση.
- 4. Να περιγράψετε τις διαπιστώσεις των μελετών του Α. Γκούλντερ , που τον οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η γραφειοκρατική οργάνωση δεν είναι σε κάθε περίπτωση, η ιδανική μορφή οργάνωσης, για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

3.2.2. Θεωρητικές προσεγγίσεις των οργανώσεων

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να αναφέρετε τα θεωρητικά μοντέλα που διαμορφώθηκαν, από τις αρχές του 20ου αιώνα, για τη μελέτη και την αντιμετώπιση των προβλημάτων της μειωμένης παραγωγικότητας των εργαζομένων και των δυσλειτουργιών των οργανώσεων.

3.2.2.1. Η θεωρία της επιστημονικής διαχείρισης

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησης της.

1. Η μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας των βιομηχανικών επιχειρήσεων μπορεί, σύμφωνα με τις απόψεις του Φ. Ταίηλορ, να επιτευχθεί:
 - α) με την επιστημονική οργάνωση της εργασίας και της παραγωγής
 - β) με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων
 - γ) με την ανάπτυξη άτυπων κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των εργαζομένων

2. Ο Ταίηλορ έδινε μεγάλη βαρύτητα στην ορθολογική οργάνωση, στον καταμερισμό της εργασίας και στην εξειδίκευση γιατί πίστευε ότι:
 - α) κάθε εργασία πρέπει να απλοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό
 - β) πρέπει να αναπτυχθούν άτυπες κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των εργαζομένων
 - γ) κάθε εργασία πρέπει να γίνει πιο πολύπλοκη

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αναφέρετε τις παρατηρήσεις στις οποίες στηρίχτηκε ο Φρεντερίκ Ταίηλορ για να αναπτύξει τη θεωρία της επιστημονικής διαχείρισης της εργασίας.

2. Να αναπτύξετε την κριτική που δέχτηκε ο Φρεντερικ Ταίηλορ για τις απόψεις που διατύπωσε στη θεωρία της επιστημονικής διαχείρισης της εργασίας.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναπτύξετε τις απόψεις που διατυπώνει ο Φρεντερικ Ταίηλορ για την επιστημονική διαχείριση της εργασίας και την κριτική που ασκήθηκε σ' αυτές.

3.2.2.2. Η θεωρία των ανθρώπινων σχέσεων

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Οι έρευνες του Ε. Μαίο έδειξαν ότι η βελτίωση των επιπέδων παραγωγικότητας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με οικονομικά κίνητρα.

.....

- β) Οι έρευνες του Ε. Μαίο έδειξαν ότι η βελτίωση των επιπέδων παραγωγικότητας μπορεί να επιτευχθεί με την βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

.....

- γ) Οι έρευνες του Ε. Μαίο έδειξαν ότι σημαντικότερο ρόλο στην αποτελεσματικότητα μιας ομάδας διαδραματίζουν οι κοινωνικές ανάγκες.

.....

δ) Οι έρευνες του Ε. Μαίο έδειξαν ότι σημαντικότερο ρόλο στην αποτελεσματικότητα μιας ομάδας διαδραματίζουν οι άτυπες κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των εργαζομένων.

.....
.....

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

Σημαντικότερο ρόλο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας μιας οργάνωσης, σύμφωνα με τον Ε. Μαίο, διαδραματίζουν:

- α) οι άτυπες κοινωνικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των εργαζομένων
- β) η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων
- γ) οι οικονομικές παροχές στους εργαζόμενους

Ερώτηση του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό **Λάθος**

Οι έρευνες του Έλτον Μαίο έδειξαν ότι η παροχή οικονομικών και μόνο κινήτρων στους εργαζόμενους συντελεί στην αύξηση της παραγωγικότητας.

B. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναπτύξετε τις απόψεις που διατύπωσε στη θεωρία των ανθρώπινων σχέσεων ο Έλτον Μαίο.

3.2.2.3. Η λειτουργική - οργανική θεωρία

Ερώτηση ανάπτυξης

Να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται την αποτελεσματικότερη λειτουργία ενός κοινωνικού οργανισμού η λειτουργική - οργανική θεωρία.

3.3 Μακρο-κοινωνικό επίπεδο

3.3.1. Εισαγωγικά στην έννοια της παγκοσμιοποίησης

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. «Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου κόσμου.» Να προσδιορίσετε τα στοιχεία που δείχνουν ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί ένα παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό σύστημα.
2. Να αναπτύξετε τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στα επιμέρους κράτη.

3.3.2. Διεθνείς οργανισμοί

3.3.2.1 Αιτίες δημιουργίας διεθνών οργανισμών

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Οι πρώτοι Διεθνείς οργανισμοί δημιουργήθηκαν για λόγους εμπορικούς και τεχνικούς.

.....
.....

- β) Ο πρώτος παγκόσμιος οργανισμός πολιτικού χαρακτήρα ήταν το ΝΑΤΟ.

.....
.....

- γ) Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι Διεθνείς οργανισμοί περιφερειακού ή οικουμενικού χαρακτήρα, πολλαπλασιάζονται.

.....
.....

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε τους λόγους για τους οποίους, μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι Διεθνείς οργανισμοί περιφερειακού ή οικουμενικού χαρακτήρα πολλαπλασιάζονται.
2. Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο του όρου «διεθνείς οργανισμοί».
3. Να επισημάνετε τα κριτήρια με τα οποία μπορούμε να ταξινομήσουμε τους διεθνείς οργανισμούς.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να προσδιορίσετε τους λόγους για τους οποίους δημιουργούνται οι διεθνείς οργανισμοί.
2. Να αναφέρετε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη-μέλη των διεθνών οργανισμών.

3.3.2.2. Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

3.3.2.2.1. Η δυναμική της πορείας

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Μεταξύ ποιων προσανατολισμών ταλαντεύτηκε, για αρκετό διάστημα, η οικοδόμηση της Ευρώπης;
2. Να αναφέρετε ποιες αποφάσεις, των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οριστικοποιήθηκαν με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ;

3.3.2.2.2. Οι συνέπειες της οικοδόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στα Κράτη-Μέλη

Ερώτηση σύντομης απάντησης

«Η οικονομική και νομισματική ενοποίηση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προϋποθέτει τη σύγκλιση των οικονομιών τους». Να αναφέρετε:

- α) τα κριτήρια που καθορίστηκαν στη συνθήκη του Μάαστριχτ για το λόγο αυτό.

β) τι πρέπει να περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα σύγκλισης και τον απώτερο στόχο του.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να προσδιορίσετε τις συνέπειες που έχει η οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στα Κράτη-μέλη.
2. Να παρουσιάσετε τα προγράμματα σύγκλισης των Κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αναλύσετε τις συνέπειες τους.

Προαιρετικές εργασίες για το σπίτι

Εργασία 1η

Πηγή

«... Κ. Καστοριάδης: διαπιστώνουμε απ' τη μια μεριά τη βαθιά κρίση της σημερινής κοινωνικής οργάνωσης. Κι απ' την άλλη μεριά, ότι υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να απελευθερωθούν οι δημιουργικές δυνάμεις των ανθρώπων και να αρχίσει η οικοδόμηση μιας νέας κοινωνίας.

Όταν μιλάω για κρίση, δεν εννοώ μόνο, ούτε καν κύρια, την «οικονομική» κρίση. Η κρίση είναι γενικότερη και βαθύτερη. Αφορά το σύνολο των κοινωνικών θεσμών, και των πιο στοιχειωδών. Ας πάρουμε, π. χ. την οικογένεια, τις σχέσεις των φύλων, και ακόμα πιο μακριά, την ταυτότητα των φύλων - την ταυτότητα την κοινωνική, όχι τη βιολογική. Σήμερα δεν ξέρουμε τι θα πει άντρας και τι θα πει γυναίκα. Ζούμε στην πρώτη κοινωνία, μέσα στην ιστορία, όπου συμβαίνει κάτι τέτοιο. Οι πατεράδες μας ξέρανε: μια γυναίκα κάνει τούτο και όχι εκείνο, αυτά τα πράγματα είναι αντρικά κι εκείνα δεν είναι. Σήμερα δεν είναι καθορισμένο, το τι σημαίνει να είσαι άντρας και το τι σημαίνει να είσαι γυναίκα. Ή το τι θα πει παιδί: ποιος ξέρει σήμερα τι πρέπει να κάνει ένα παιδί και τι δεν πρέπει, τι περιμένει από ένα παιδί και τι δεν περιμένει;

Ερώτ.: Αυτό σημαίνει ότι επιδοκιμάζετε όλα αυτά τα χωρίς στόχο κινήματα των σημερινών νέων;

Κ. Καστοριάδης: Δεν είναι αυτό το θέμα μας αυτή τη στιγμή μπορούμε να το συζητήσουμε πιο ύστερα. Αυτό που λέω είναι ότι στοιχειώδεις παραδοσιακοί θεσμοί - αυτοί που ρύθμιζαν τη σχέση και την ταυτότητα ανδρών και γυναικών, γονέων και παιδιών - καταρρέουν σήμερα. Έτσι καταρρέει ο θεσμός της οικογένειας. Κι αυτό δεν είναι δευτερεύον ή λεπτομερειακό. Ο θεσμός του γάμου, σαν νομικά κατοχυρωμένος, δεν είναι παρά έκφραση μιας βαθύτερης θεσμοθέτησης της κοινωνίας για το πως ρυθμίζονται οι σχέσεις των φύλων, οι σχέσεις γονέων και παιδιών, και για το πως καθορίζονται οι κοινωνικές ταυτότητες των μεν και των δε. Σε κάθε άλλη κοινωνία, όλα αυτά ήταν καθορισμένα. Μπορεί να ήταν - και τις περισσότερες φορές ήταν - με τρόπο καταπιεστικό ή αλλοτριωτικό, αλλά ήταν καθορισμένες. Η οικογένεια δεν ήταν απλώς μονάδα κατανάλωσης και μονάδα παραγωγής. Ήταν και το πλαίσιο που έδινε την τελική πραγματοποίηση και κύρωση στην ταυτότητα των φύλων. Και ήταν μονάδα ανατροφής παιδιών, ήταν το εργαστήριο μέσα στο οποίο παράγονταν και αναπαράγονταν συνεχώς το βασικό κοινωνικό εργαλείο - δημιούργημα της κοινωνίας - ο ατομικός άνθρωπος. Αυτό που ονομάζεται σήμερα «κρίση της νεότητας» εκφράζει την κατάρρευση της οικογένειας σαν εργαστηρίου κατασκευής αυτού του κοινωνικού εργαλείου. Η οικογένεια δεν κατασκευάζει πια καινούργια άτομα που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της λειτουργίας έτσι που υπάρχει. »

(Κ. Καστοριάδης, *Το επαναστατικό πρόβλημα σήμερα*, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1984, σελ. 28-29)

Αφού μελετήσετε το παραπάνω κείμενο και με βάση τις κοινωνιολογικές σας γνώσεις:

- α) Να αναλύσετε τη διαδικασία μέσα από την οποία τα άτομα μιας κοινωνίας διαμορφώνουν τον ρόλο του φύλου (άντρας-γυναίκα).
- β) Να καταγράψετε τις διαφοροποιήσεις των ρόλων του άντρα και της γυναίκας στον εικοστό αιώνα. Σε ποιους παράγοντες οφείλονται οι διαφοροποιήσεις αυτές;

- γ) Να αναφέρετε τις επιπτώσεις της διαφοροποίησης των ρόλων στα ίδια τα άτομα, στην οικογένεια τους και στην κοινωνία.

Εργασία 2η

Πηγή

«Ο Βέμπερ μελέτησε και συνέκρινε τις διάφορες μορφές οργάνωσης σε διάφορους πολιτισμούς. Διαπίστωσε ότι οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από μια ειδική μορφή οργάνωσης, τη γραφειοκρατία. (...) Ο Βέμπερ αντιλαμβάνεται τη γραφειοκρατικοποίηση ως μέρος της γενικότερης διαδικασίας εξορθολογισμού των δυτικών κοινωνιών. Γραφειοκρατικοποίηση είναι η συνεχής επέκταση της γραφειοκρατικής μορφής οργάνωσης σε όλους τους τομείς των σύγχρονων κοινωνιών: Δημόσια Διοίκηση, Επιχειρήσεις, Εκπαίδευση, Πολιτική, Στρατός, Εκκλησία κτλ.»

(Σχολικό Βιβλίο σελ. 226)

Οι μαθητές να χωριστούν σε δύο ομάδες και να μελετήσουν την γραφειοκρατική οργάνωση της Εκπαίδευσης.

- Η μια ομάδα να αναλάβει το παρακάτω έργο:
Να συναντηθεί με διοικητικά όργανα (πρόσωπα) που κατέχουν διαφορετικές θέσεις στη διοικητική ιεραρχία της Εκπαίδευσης (Πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, Διευθύνσεις Σχολικών Μονάδων, Καθηγητές, άλλο προσωπικό). Μετά από συζήτηση να καταγράψει τις απαντήσεις στα παρακάτω θέματα:
 1. Στόχοι της Εκπαίδευσης.
 2. Μέσα που χρησιμοποιεί ο τομέας αυτός για την επίτευξη των στόχων του.
 3. Πόσο αποτελεσματικά είναι τα μέσα αυτά;
 4. Κατά πόσο επιτυγχάνονται οι στόχοι της Εκπαίδευσης με τα μέσα που διατίθενται.
- Η δεύτερη ομάδα με τη συνεργασία του καθηγητή ή της καθηγήτριας να καταρτίσουν ερωτηματολόγιο για να ελέγξουν κατά πόσο οι απόψεις του

Βέμπερ και του Μέρτον για τις δυσλειτουργίες της γραφειοκρατίας ανταποκρίνονται στη Ελληνική πραγματικότητα. Τα συμπεράσματα να παρουσιαστούν στην τάξη.

Για την κατάρτιση του ερωτηματολογίου προτείνονται

οι παρακάτω ερωτήσεις:

- Η οργάνωση της εκπαίδευσης σας επιτρέπει να αναλαμβάνετε πρωτοβουλίες κατά την άσκηση των καθηκόντων σας:
πάρα πολύ πολύ δεν ξέρω λίγο καθόλου
- Θεωρείτε τους ελέγχους της Διεύθυνσης υπερβολικούς:
πάρα πολύ πολύ δεν ξέρω λίγο καθόλου
- Συμμορφώνεστε στους κανόνες που σας επιβάλει η Διοίκηση:
πάρα πολύ πολύ δεν ξέρω λίγο καθόλου
- Θεωρείτε ότι η τυπολατρική συμμόρφωση στους κανόνες γίνεται αυτοσκοπός:
πάρα πολύ πολύ δεν ξέρω λίγο καθόλου
- Θεωρείτε ότι οι συνεχείς έλεγχοι της Διοίκησης αυξάνουν την αποτελεσματικότητά σας:
ΝΑΙ ΟΧΙ
- Θεωρείτε ότι υπάρχουν προβλήματα στις σχέσεις ανάμεσα σε εσάς και στο κοινό:
πάρα πολύ πολύ δεν ξέρω λίγο καθόλου

Εργασία 3η

Πηγή 1

Η πολιτισμική ταυτότητα κατασκευάζεται λοιπόν μέσα στο πλαίσιο του συμβολικού ανταγωνισμού μιας κοινότητας με τους Σημαντικούς της Άλλους, αποτελώντας μια αναστοχαστική πράξη αυτο-ορισμού και αυτο-επιβεβαίωσης, που αξιοποιεί το ιστορικό βίωμα και το πολιτιστικό ρεπερτόριο της κοινότητας, (...) Η πολιτιστική ταυτότητα

συνιστά έτσι μια συμβολική διεκδίκηση μέσα στο πεδίο του Άλλου και με τους όρους του Άλλου, αποτελώντας ένα εγχείρημα αλληλένδετα αγωνιστικό και διαλογικό. Σε αυτό ακριβώς το θεμελιακό χαρακτηριστικό της πολιτιστικής ταυτότητας οφείλεται το για πολλούς παράδοξο και αντιφατικό πρόσωπο της σύγχρονης παγκοσμιοποίησης, με την ταυτόχρονη εκδήλωση κεντρομόλων δυνάμεων σύγκλισης και συσσωμάτωσης, αλλά και φυγόκεντρων δυνάμεων ιθαγενισμού και εθνικισμού. Δεδομένου ότι η ιστορία των πολιτιστικών ταυτοτήτων συμπίπτει ουσιαστικά με την ιστορία της παγκοσμιοποίησης, αυτής της συνεχώς εντεινόμενης διαδικασίας συνάντησης και συνάρτησης των ανθρώπινων κοινωνιών, η συνειδητοποίηση του διττού, αλληλένδετα αγωνιστικού και διαλογικού χαρακτήρα της πολιτιστικής ταυτότητας, θα πρέπει να μας διαλύσει όχι μόνο κάθε απορία σχετικά με τη φαινομενική αντιφατικότητα της παγκοσμιοποίησης, αλλά και τον ευσεβή πόθο ότι η παγκοσμιοποίηση μπορεί να είναι μια ειρηνική διαδικασία. Εάν πάλι, μας δυσαρεστεί το γεγονός ότι η παγκοσμιοποίηση σημαίνει παγκοσμιοποίηση ταυτόχρονα του διαλόγου και του αγώνα, θα πρέπει ίσως να θυμηθούμε ότι κάθε διάλογος είναι ουσιαστικά ένας αγώνας.

(Γρηγόρης Πασχαλίδης: *Η Πολιτισμική Ταυτότητα ως Δικαίωμα και ως Απειλή*, σελ.81, από το βιβλίο “*Εμείς και οι άλλοι*” Επιμέλεια Χρ. Κωνσταντοπούλου - Λ. Μαράτου - Αλιπράντη - Δ. Γερμανός- Θ. Οικονόμου, ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών), Αθήνα 1999 τυπωθήτω)

Πηγή 2

Οι κοινωνικές εντάσεις, η άρνηση του σεβασμού των δικαιωμάτων του άλλου είναι και ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τη δημοκρατία σήμερα. Όχι το ίδιο το γεγονός της παγκοσμιοποίησης, αλλά ο τρόπος με τον οποίο αυτό πραγματώνεται και οι αντιδράσεις απέναντι σε αυτό. Αντιδράσεις οι οποίες αντί να αναζητούν πολιτικές λύσεις που θα συνδέσουν την παγκοσμιοποίηση των αγορών με την οικουμενικότητα και καθολικότητα των αξιών, αρνούνται τις αξίες υιοθετώντας στάσεις παράλογες και επιθετικές. Στάσεις αντιπαλότητας, όπου η πολιτική έννοια του λαού (δικαιώματα) υποχωρεί και δίνει τη θέση της σε ακραίες και φανατικές αντιλήψεις, με κέντρο και πάλι την καταγωγή, την εθνική ταυτότητα, τη φυλετική υπεροχή ή τη θρησκευτική πίστη. Το

αποτέλεσμα αυτών των αντιδράσεων είναι, ή απειλείται να είναι, η δημιουργία ιεραρχικών, εξουσιαστικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων, όπου με κριτήρια όπως η ιστορία, ο πολιτισμός, η καταγωγή κτλ επαναφέρουν την κατηγοριοποίηση των ανθρώπων σε ανώτερους και κατώτερους και τη δημιουργία σχέσεων ποιοτικής διαφοράς υπεροχής των μεν έναντι των δε. Σχέσεων των οποίων το καθοριστικό στοιχείο είναι η απαξίωση της ζωής του άλλου, ο εξευτελισμός της αξιοπρέπειας του άλλου, η καταγγελία κάθε μορφής ανθρώπινης αλληλεγγύης εν ονόματι της εθνικής, φυλετικής ή άλλης διαφοράς. Ο ρατσισμός (η αντίληψη ότι οι άνθρωποι διαιρούνται σε ανώτερες και κατώτερες φυλές) ο εθνικισμός (η αντίληψη ότι η ανθρωπότητα χωρίζεται σε έθνη ιεραρχικά ανώτερα και σε έθνη κατώτερα), εμφανίζονται ως κατεξοχήν άρνηση της παγκόσμιας κοινωνίας, ή άρνηση της ελευθερίας και της ισότητας όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων.

(Εισαγωγή στο δίκαιο και τους πολιτικούς θεσμούς, Τάξη Β', ΟΕΔΒ, σελ. 55-56)

Να μελετήσετε τα παραπάνω κείμενα και με βάση τα όσα αναφέρονται στο σχολικό βιβλίο της Κοινωνιολογίας και τις γενικότερες γνώσεις σας να απαντήσετε στα παρακάτω:

- α) Να προσδιορίσετε τους παράγοντες που οδηγούν, τα πρόσφατα χρόνια, στην παγκοσμιοποίηση.
- β) Να προσδιορίσετε τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης.
- γ) Να προτείνετε τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης των δυσμενών συνεπειών της παγκοσμιοποίησης.